

Lærerutdanningsskoler - pilotprosjekt

Delrapport 5 – *LU-skole*

Frode Olav Haara
Eirik S. Jenssen

Sogndal 12.01.2023

Innledning

Ved Høgskulen på Vestlandet (HVL) – fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett (FLKI) er det høsten 2020 startet opp et fireårig pilotprosjekt (2020-2024) der HVL-FLKI har oppnevnt seks lærerutdanningsskoler (LU-skoler) blant de mange praksisskoler som er tilknyttet fakultet. Det grunnleggende målet for prosjektet er å utvikle et tett og likeverdig samarbeid mellom lærerutdanningsskoler og HVL-FLKI, og mellom skoleeier og HVL-FLKI. Etter pilotperioden skal prosjektet utvides til å gjelde samarbeid med flere grunnskoler i alle nærregionene (Stord, Bergen, Sogndal).

Parallelt med LU-prosjektet er det opprettet et følgeforskningsprosjekt som skal gå over tre år (høst 2020 – vår 2023) og har som oppgave å vurdere hva som fremmer og hemmer utviklingen og gjennomføringen av LU-prosjektet, med tanke på at prosjektet skal oppskaleres på sikt. Følgeforskningen vil følge LU-prosjektets utvikling og gjennom halvårlige delrapporter rette oppmerksomheten mot ulike sider ved prosjektet. Målet med delrapportene er å gi aktørene i LU-prosjektet grunnlag for å foreta eventuelle justeringer underveis. Sluttrapporten blir levert våren 2023 og vil være en del av grunnlaget for hvordan HVL kan videreføre og oppskalere prosjektet fra høsten 2024.

Vi viser til Delrapport 1 – *Forventninger* for oversikt over intensjoner og målsetting med følgeforskningsprosjektet, og vår forståelse av følgeforskningens rolle.

Følgeforskningsprosjektet vil underveis i prosjektperioden sette søkelys på forskjellige aktører, og vil ha ulike perspektiv i delrapportene etter hvilken fase prosjektet er i. Det første året vil ha størst oppmerksomhet rettet mot forventningene til ulike aktører. Andre år vil gi størst oppmerksomhet til ulike tiltak og aktiviteter innenfor prosjektet, mens tredje år vil ha mest oppmerksomhet knyttet til endringsprosesser og virkning:

- Delrapport 1: Forventninger
- Delrapport 2: Praksis og profesjon
- Delrapport 3: Studenter
- Delrapport 4: Faglig samarbeid
- Delrapport 5: LU-skole

Hele veien vil vi søke å identifisere fremmende og hemmende faktorer for LU-prosjektets utvikling.

Temaet for Delrapport 5 er LU-skolenes opplevelse av endringer og utvikling ved egen skole som følge av å være en LU-skole. Vi har intervjuet skoleledere og LU-kontakter ved LU-skolene med utgangspunkt i disse problemstillingene (basert på målsettingene i «Prosjektplan: Lærerutdanningsskoler og -barnehager ved Høgskolen på Vestlandet» Se delrapport 1):

Hvilke erfaringer har skoleledere og LU-kontakter med at LU-prosjektet har:

- *Bidratt til økt kapasitet og høy kvalitet i praksisopplæringen*
- *Styrket relevans i forsknings- og utviklingsarbeid*
- *Bidratt til kompetanseutvikling og kvalitetsutvikling i barnehage, skole og HVL*

- *Bidrett til å styrke lærerutdanningen gjennom økt integrasjon mellom profesjonsfag og praksis i utdanningen*
- *Utviklet og prøvd ut nye former for samarbeid mellom barnehage, skole og HVL..*

Da intervjuene fant sted hadde pilotprosjektet vart i om lag to og et halvt år og det er denne perioden informantene uttaler seg om. Informantene er innom alle strekpunktene når de ser tilbake på erfaringer fra LU-prosjektet

LU-skole

Med bakgrunn i *Lærerutdanning 2025* skal partnerskapet mellom HVL-FLKI og lærerutdanningsskolene sikre en lærerutdanning som oppleves som faglig krevende og givende for både studenter og ansatte. Et mål er å utvikle «faglig sterke og godt organiserte lærerutdanningsmiljøer» gjennom et «stabilt og gjensidig utviklende samarbeid mellom lærerutdanningsinstitusjonene [...] og skolesektoren» (Kunnskapsdepartementet, 2017).

De seks LU-skolene (Hafslo barne- og ungdomsskule, Leikanger ungdomsskule, Christi Krybbe skoler, Skranevatnet skole, Rubbestadneset skule og Skåredalen skule) søkte om å bli en partnerskapsskole og ble valgt på bakgrunn av kvaliteten i søknaden. Dette er seks praksisskoler som har omfattende erfaring som praksisskole, og som la fram tydelige ønsker om faglig utvikling ved egen skole og samarbeid med HVL-FLKI om både praksisopplæring og fou-arbeid. De hadde klare forventninger til sin deltakelse i LU-prosjektet.

Et partnerskap mellom små organisasjoner med rik erfaringsbasert kompetanse og en stor organisasjon med omfattende teoribasert kompetanse, kan skape spenninger som utfordrer likeverdigheten og målsettingen. I denne delrapporten har vi bedt sentrale representanter for LU-skolene om deres erfaringer etter 2,5 år i det fireårige LU-prosjektet, og muligheter og utfordringer de ser fremover i partnerskapet.

Utvalg, metode og analyse

Datamaterialet til Delrapport 5 er samlet inn ved hjelp av intervju av skoleledere og LU-kontakter i løpet av november 2022. Vi benyttet både individuelle intervju (7 stk.) og gruppeintervju (2 stk.), alt etter hva som passet best for LU-skolen. Vi har gjennom følgeforskningen erfart at LU-kontakten(e) og skoleleder i hovedsak er samstemte om ulike sider ved LU-prosjektet, slik at vi ikke har grunn til å tro at dette har gått ut over perspektivmangfoldet, eller at synspunkter blir undertrykt. Alle intervjuene ble gjennomført fysisk på de seks LU-skolene og det var enkelt å få til intervjuavtaler. Vi intervjuet til sammen 7 LU-kontakter og 6 skoleledere. Intervjuene ble i hovedsak gjennomført av én intervjuer og varte mellom 35 – 45 minutter. Det ble gjort lydopptak av intervjuene.

Intervjuene ble transkribert, og det er blitt gjort en empirinær analyse uten at vi har trukket inn teori i særlig grad. Vi har strukturert gjennomgangen av intervjuene ved hjelp av noen sentrale

kategorier fra intervjuguiden (se vedlegg 1), supplert med kategorier som har vokst frem gjennom analyse av intervjuene.

Funn

LU-prosjektet startet høsten 2020, og mye har skjedd siden oppstarten. Vi viser til Delrapport 1-4 for innblikk i dette. Når vi i forbindelse med denne rapporten har bedt sentrale representanter for LU-skolene se både bakover og framover, får vi bekreftet inntrykk fra de foregående rapportene: Det er gode muligheter for utvikling og styrking av samarbeidsrelasjoner, og det er avklaringer som må gjøres når ulike typer organisasjoner inngår et likeverdig samarbeid.

Forventninger endrer seg underveis

Å bli valgt som LU-skole skapte flere forventninger hos de seks skolene. Disse forventningene handlet for de fleste om å komme i gang med samarbeidet, at samarbeidet innebar en kompetanse- og kvalitetsutvikling der begge parter bidrar og at det å være en LU-skole ikke er helt det samme som å være en praksisskole.

Det er ikke alltid at forventninger og realitet samsvarer. Det kan skyldes at forventningene ikke er realistiske, eller at det kan være utfordrende å se hvilke forventninger som er realiserbare på kort og lang sikt. En av rektorene sier det slik:

Jeg synes sånne [spørsmål om innfrielse av forventninger] er veldig vanskelige å si noe om, for dette er en pilot. Og hvis du tenker på at det er en pilot, tenker du at veien må bli litt til mens du går. Og da tenker jeg at man lærer sammen. Det er jo mange ting en kunne tenkt: «Ja, hadde det vært på plass når vi begynte, hadde ting glidd litt greit i starten». Men det er tross alt noe vi må utvikle sammen, og det er også det vi prøver å si til vårt personal: «Okay, vi er i en pilot. Dette er nytt for både høgskolen og for oss», å tenke sånn. Så akkurat det synes jeg er litt vanskelig å si. Fordi før vi gikk inn det, hadde vi jo ikke satt oss så godt inn i det. Du hadde noen forventninger ut ifra det du hadde tenkt ut ifra de skrivene og den informasjonen du fikk, men du hadde ikke så mye sammenligningsgrunnlag.

Dette ettertenksomme resonnementet finner vi støtte for hos alle de seks LU-skolene. Forventninger har endret seg etter hvert som LU-prosjektet har beveget seg fremover. Noen er dempet, og andre er styrket: «Vi har innsett at det tar tid før ting setter seg...», og «vi forventet å få noe tilbake fra HVL, og ikke bare bidra, og det har vi begynt å få nå». Partnerskapet skapes og finner sin form i et samarbeid mellom de ulike partene. Og LU-skoler melder i intervjuene om at de er blitt mer bevisste på sin rolle som LU-skole og praksisskole. De har gått fra å være åpne og nysgjerrige, til å bli mer målrettet i sitt samarbeid, og de er blitt tryggere i relasjonene til HVL. I sum har det ført til at forventninger har endret seg underveis. Dette kommer til uttrykk i tiltak som er gjort underveis og anerkjennelse av hverandres ulike kompetanse (akademisk kunnskap og erfaringskunnskap).

Tiltak underveis har vært viktig

Flere trekker frem at endringer underveis i LU-prosjektet har vært nødvendig og har gitt LU-skolene økt eierforhold til prosjektet. En rektor mener det er naturlig at et partnerskap må finne sin form i møtet mellom partene og at det verken kan eller bør være spikret i utgangspunktet:

Det jeg kjente på helt i oppstarten av prosjektet, var at ting gikk sakte. Skal jeg være helt ærlig. Vi hørte ikke noe, og ikke tok vi initiativ til noe. Vi gikk og tenkte litt, og hva blir dette her? Og at vi har jobbet oss sammen. Og det er vel det som egentlig kjennetegner gode prosjekt, tenker jeg. Det er jo at vi ikke en har fasit på forhånd, og at vi har blitt enige om ting etter hvert. Og at vi har lyttet til hverandre, og funnet vår vei. Og det må jeg si at jeg opplever at vi har gjort, fra vårt ståsted. Så vi gikk fra å være ganske åpne og nysgjerrige, til å nå være mer målrettet. Og som ofte med prosjekt, så når vi nærmer oss slutten, så skulle vi jo ønske at det fortsetter mye lenger. Fordi at det er så spennende, det vi driver med. Så det er vel egentlig det jeg tenker om det. Og at dette med rolleavklaringer, og de mulighetene vi har innenfor de rammene som er gitt i prosjektet. Man ser dem ikke med én gang. At man må snakke seg gjennom, og ha litt ulike forventninger til å begynne med. Og så enes vi etter hvert.

Flere av tiltakene som fremheves som positive og nødvendige har også vært trukket frem i tidligere delrapporter. Det gjelder først og fremst opprettingen av en fou-kontakt knyttet til hver LU-skole. Denne funksjonen blir tilskrevet mye av grunnen til at skolene opplever en tettere relasjon til og et tettere samarbeid med HVL. Også fellesmøtene mellom prosjektledelsen og LU-kontaktene («LU-prat»), blir nevnt av alle. Her tilkjenner imidlertid skolene ulike behov. Et par skoler gir uttrykk for at det har vært praktisk vanskelig å delta og etterlyser en klar agenda for møtene. De fleste skolene trekker frem møtene som nyttige og gir en opplevelse av å være i et nettverk. Noen skoler ønsker færre møter og andre skoler vil ha flere. Slike forskjeller kan være krevende å håndtere for prosjektledelsen og kanskje bør møtenes form, hyppighet og innhold vurderes. At finansieringen av LU-kontaktposisjonen ved hver LU-skole ble forlenget til å gjelde hele prosjektperioden, omtales av flere skoler som nødvendig for at prosjektet skal fungere på samme nivå som i dag. Flere peker også på følgeforskningsprosjektet som viktig for å gi uttrykk for erfaringer LU-skolene gjør, foreslå endringer og til å se seg selv i lys av andre skoler i prosjektet.

LU-skoleprosjektet har ført til faglig samarbeid mellom LU-skolene og HVL på en rekke områder (jf. Delrapport 4):

- Delte stillinger og bistillinger
- Hospitering
- Lærere og rektorer har vært gjesteforelesere på HVL
- HVL-ansatte har hatt foredrag for lærere i LU-skoler
- HVL-ansatte har hatt undervisning for elever i LU-skoler
- Etter- og videreutdanning i veiledning og fysisk aktiv læring
- Studenter har undervist og prøvd ut opplegg utenom praksisperiodene
- LU-skolene er invitert til ulike konferanser/faglige møter
- Flere fou-prosjekt pågår, er i startfasen eller gjennomført

LU-skolene beskriver det faglige samarbeidet med HVL som en kilde og en drivkraft til egen profesjonell utvikling. LU-prosjektet disponerer midler for å stimulere til fou-samarbeid i partnerskapet, noe som har ført til ulike prosjekter ved flere av LU-skolene. Et kriterium for å få midler er at tema for fou-arbeidet er initiert av og forankret i LU-skolen, og innebærer samarbeid med et fagmiljø ved HVL-FLKI. Ett av disse prosjektene som trekkes frem av både rektor og LU-kontakter ved en LU-skole er knyttet til utvikling av praksisopplæringen gjennom fire delprosjekter. Her ønsker man å se på samarbeidet før, under og etter praksisperiodene, vurdering og oppfølging av svake studenter, gjennom et samarbeid av LU-skolelærere, HVL-ansatte og studenter. Et mål er at arbeidet vil ha innflytelse på grunnskolelærerpraksis ved alle praksisskoler tilknyttet HVL-FLKI. Andre prosjekter under denne ordningen er blant annet «elevmedvirkning» og «dagbokstudiet» (jf delrapport 4).

I intervjuene kommer det frem at noen LU-skoler har kjent behov for å utvikle sine strukturer for praksis, både for å bli en bedre praksisskole og for å bidra i HVL sin utvikling av grunnskolelærerpraksis. Dette er gjort på forskjellige måter, men flere av LU-skolene melder at de har gjort aktive, organisatoriske valg internt. Et eksempel er å utvikle LU-kontaktfunksjonen til også å være en faglig leder for praksisveiledningens innhold ved LU-skolen, eller at LU-kontakten har ansvar for organisering av praksislærere ved LU-skolen. LU-kontaktfunksjonen er altså innlemmet i LU-skolens hverdag, en hverdag som for noen av skolene har medført en økning av studenter i praksis på mellom 100 og 150%.

Noen av tiltakene underveis har HVL-FLKI tatt ansvar for, mens andre tiltak har LU-skolene selv utviklet og iverksatt. Vi får inntrykk av at begge parter er aktive deltakere i partnerskapet, og ingen sitter og venter på initiativ fra den andre. Vi tolker dette som at samarbeidet begynner å finne en form der begge parter opplever eierforhold. Et slikt samarbeid er bygget på gode og etablerte relasjoner.

Gode relasjoner har utviklet seg

Samtlige LU-skoler forteller at de har utviklet gode relasjoner til HVL. De forteller blant annet at det er «blitt kortere vei til HVL», «tettere og åpnere relasjon» og «lav terskel for å ta kontakt». En rektor sier: Vi har alltid hatt mye samarbeid med HVL, men aldri hatt så lett for å ta kontakt som vi har nå.» Fou-kontakten blir tilskrevet en sentral posisjon i at relasjonene oppleves som gode, men også delt stilling blir trukket frem som et bindeledd som bidrar til å bygge tettere relasjoner. Etter hvert som kontakten har utviklet seg har LU-skolene blitt mer trygge i partnerskapet: «Tryggheten på hverandre. Du kjenner flere ansikter, litt flere folk...». Tryggheten gir seg også utslag i at LU-skolene tydeligere tenker på egen innsats og hva de får igjen. En rektor sier:

For vi har svelget noen ting av og til, og så tenker vi bare: 'Å ja, det er høgskolen som kommer med det, og det er sikkert bra'. Så der tror jeg også vi kanskje har blitt flinkere til å tenke: 'Hva er det i dette for oss?'

LU-skolene omtaler partnerskapet som et samarbeid det begge parter blir lyttet til, blir anerkjent og skaper samarbeidet sammen. I noen prosjekt er LU-skolen mest aktiv og i andre er HVL mest aktiv, og i noen prosjekt finnes ekspertisen hos HVL og andre ganger i LU-skolen. Flere trekker frem ulikheten mellom HVL og LU-skolenes kompetanse og nødvendigheten av begge i partnerskapet. En rektor sier: «For vi har ulikt ståsted og ulike interesser. Så hvordan kan vi best mulig få utnytte hverandres styrker og muligheter?». En LU-kontakt setter ord på hvordan dette oppleves fra LU-skolehold:

Vi innser at vi har litt forskjellige innfallsvinkler og forskjellige styrker – HVL med sin fagtyngde og vi med vår erfaringskunnskap. Det er to ting som ikke kan sees isolert, men begge deler er viktig. Vi innser at den fagkunnskapen som HVL representerer er viktig. De må kanskje tenke over at erfaringskunnskap er viktig for å få dette satt ut i livet.

Vi forstår dette som en anerkjennelse av hverandres kompetanser og at begge trengs for å nå felles mål om faglig utvikling av praksisopplæring, og kompetanseutvikling og kvalitetsutvikling både i HVL og LU-skolene. Dette har allerede begynt å gi resultater skal vi tro en LU-kontakt: «Vi er blitt en mer reflekterende organisasjon med tanke på å være praksisskole og LU-skole». Den samme LU-kontakten sier: «Det er bra at FLKI spør oss om praksis, men vi må ikke glemme fagtyngdekompetansen hos HVL».

Samlet sett gir LU-skolene uttrykk for at de er blitt bedre på å ha studenter i praksis, og at de ønsker å involvere seg i noen utvalgte fou-prosjekter som de går dypt inn i. Det tar gjerne noe tid å bygge relasjoner, men det er liten tvil om at relasjonene gir grunnlag for ytterligere faglig samarbeid og utvikling. En rektor oppsummerer dette med: «Nærheten til HVL har økt!»

Behersket optimisme

Vi har bedt LU-skolene om å se fremover og dele tanker om hvordan de ser for seg fortsettelsen i prosjektet. Grunnholdningen er positiv, og de fleste ville valgt å søke på nytt om de ble spurt. Det er likevel noen utfordringer som oppleves av LU-skolene. Hva som oppleves som utfordrende varierer nokså mye mellom skolene:

- Skoleeiers engasjement.
- Mer tid til internt samarbeid slik at prosjektet forankres i profesjonsfellesskapet.
- Det er knyttet usikkerhet til økonomisk støtte i fortsettelsen.
- Et par skoler vil ha flere studenter, gjerne fra andre campus, og de ønsker å brukes mer.
- Praksis for 5. klassingene har vært vanskelig å vurdere med gjeldende vurderingskriterier.
- Et par skoler hadde gjerne sett at deres kompetanse ble mer brukt av HVL.
- Ønske om enda tettere samarbeid rundt praksisperiodene.
- En skole uttrykker store bekymringer for fortsettelsen som LU-skole og praksisskole på grunn av ny finansiell ordning på kommunalt nivå.

Noen av disse utfordringene ligger utenfor det LU-prosjektet kan gjøre noe med, men er likevel viktig for skolenes syn på fortsettelsen i LU-prosjektet. Flere tar også til orde for at en samler projektskolene og høster erfaringer før det fullføres. En LU-kontakt sier det slik:

Jeg forventer at vi konkluderer litt sammen med høgskolen og de andre LU-skolene: Hva har vi oppnådd? Hva bør vi fortsette med? Og hva har ikke vært så fruktbart, egentlig? For hvis vi skal ha en varig forandring, så må det jobbes med videre. For ellers er jeg redd for at vi vender tilbake til tidligere praksis, at vi mister litt veien. Så jeg tror det. Og så forventer jeg at vi får noen konklusjoner fra høgskolen som er forankret i: Hva bør vi gjøre? Basert på alle de andre skolene og. Hva er det som viser seg å fungere veldig bra? Kanskje en oppsummering.

Denne forventningen rommer noen spørsmål som flere av LU-skolerepresentantene legger fram:

- Hva gjør vi ved LU-skolene som de andre praksisskolene kan lære av?

- Hvordan kan arbeidet vi gjør i LU-skoleprosjektet hjelpe til for å utvikle praksisveiledning og praksisopplevelse ved alle praksisskoler?

Selv om grunnholdning er positiv, er det likevel flere faktorer som påvirker opplevelsen av partnerskapet. Flere av disse ligger utenfor selve LU-skoleprosjektet, men gjør at optimismen for fortsettelsen er behersket.

8 råd til framtidige LU-skoler:

Intervjuene som ble gjennomført i forbindelse med denne delrapporten ble avsluttet med et spørsmål om hvilke råd man på nåværende tidspunkt vil gi en potensiell ny LU-skole. Det resulterte i 8 råd til HVL-FLKI og framtidige LU-skoler:

1. Snakk med etablerte LU-skoler.
2. Forankre en søknad om å bli LU-skole i personalet.
3. Tenk over hva dere ønsker å bidra til å utvikle, og ikke involver dere i mer enn dere klarer.
4. Ha forståelse for at HVL og en LU-skole er ulike organisasjoner når det gjelder organisering og mandat.
5. Få en tidlig avklaring av forventninger og roller i LU-skolesamarbeidet.
6. Få en tidlig orientering om organiseringen ved HVL.
7. Få en tydelig avklaring av skoleeiers involvering og engasjement.
8. Sørg for å beholde faste møtepunkt mellom LU-skolene, og ha både fysiske og digitale møter.

Vedlegg

Intervjuguide LU-kontakt/rektor – Endringsprosesser og erfaringer

1. Ved starten av prosjektet hadde din skole klare forventninger om deltakelse i LU-prosjektet. Hvordan opplever du at dette har gått? Er forventningene innfridd eller har de endret seg?
2. Finnes det tiltak eller endringer ved skolen som kan tilskrives LU-prosjektet, tenker du?
 - Hvilke?
 - Utdyp/forklar/gi eksempel...
 - Evt.: hvorfor ikke, tenker du? (hva skulle til for at tiltak/endringer skulle finne sted?)
3. På hvilke områder og på hvilke måter tenker du at prosjektet har bidratt til kvalitetsutvikling i skolen deres? (Kompetanseutvikling? Fou?/praksisopplæring/...)
4. Hvordan opplever dere at prosjektet er forankret i personalgruppa?
(I hvilken grad opplever dere dette som *deres* prosjekt vs noe dere er med på?)
5. Hvordan har deltakelse i prosjektet gitt muligheter for utvidet samarbeid med lærerutdanningene på campus?
 - a. Har det oppstått noen nye former for samarbeid mellom HVL og skolen?
 - b. Har prosjektet hatt noen innvirkning på praksisopplæringen, slik du ser det? Hvordan?/hvorfor ikke? Hva skulle til for at det kunne skje?
6. Er det noe du etter snart tre år i piloten tenker skulle vært gjort annerledes?
(hemmende faktorer?)
7. Tanker om prosjektet/samarbeidet i fortsettelsen?
 - Hvordan, tenker du, at et likeverdig samarbeid bør utvikles videre i en eventuelt ny 4-års periode?
(dialog, likeverd, relasjoner, kontaktpersoner...etc?)
 - Hvilke anbefalinger vil du gi påtroppende LU-kontakter ved nye LU-skoler?
 - Beskriv hvordan du ser for deg at din skole vil kunne bidra i den videre utviklingen av et likeverdig samarbeid om praksisopplæring?